

8 steg för förändring

**Guide för inkludering av personer med
funktionsnedsättning i bistånd och globalt
utvecklingsarbete**

Innehåll

Innehåll	3
Förord: Åtta steg för empowerment	4
Fakta: De globala hållbarhetsmålen och personer med funktionsnedsättning	4
Steg 1: Höj kunskapen tillsammans	6
Steg 2: Anpassa mål och styrdokument	8
Fakta: FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)	9
Steg 3: Skapa full delaktighet på hemmaplan	10
Fakta: Funktionsnedsättning och andra begrepp	11
Steg 4: Inkludera och samarbeta	12
Fakta: MyRight	13
Steg 5: Inför tillgängliga arbetssätt	14
Steg 6: Förtydliga funktionshinderperspektivet i program och projekt	16
Steg 7: Använd universella lösningar och dubbla spår	18
Steg 8: Uppmärksamma att myndigheter är skyldighetsbärare	20
Länksamling	22

MyRight

Liljeholmstorget 7A
117 63 Stockholm

08-505 776 00
info@myright.se

Stöd MyRight med en gåva:

Swish: 123 900 11 08
Plusgiro: 90 01 10-8

myright.se

Förord:

Åtta steg för empowerment

MyRight är den svenska funktionshinderrörelsens biståndsorgan. Vi tror på empowerment – att alla människor oavsett funktionalitet ska kunna leva ett självständigt liv och vara delaktiga i samhället. För att uppnå det krävs stora förändringar, och det är inget arbete som MyRight och funktionshinderrörelsen kan genomföra på egen hand. Vi vill bli fler som bidrar till att långsiktigt förändra förutsättningar och möjligheter för personer med funktionsnedsättning globalt.

Fakta: De globala hållbarhetsmålen och personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning är prioriterade i Agenda 2030 och dess 17 globala hållbarhetsmål. I agendan har världens länder åtagit sig att gemensamt skapa en hållbar och rättvis framtid innan år 2030.

Några av de mål som specifikt tar upp personer med funktionsnedsättning är mål 4 – God utbildning för alla, mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, mål 10 – Minskad ojämlikhet, mål 11 – Hållbara städer och samhällen och mål 17 – Genomförande och globalt partnerskap.

Agendan leds av principen "Leave No One Behind", det vill säga att ingen ska lämnas utanför. Det betyder att alla parter som arbetar för att uppnå hållbarhetsmålen ska fokusera på att nå de mest utsatta och marginaliserade människorna i samhället.

För att uppmuntra till ett aktivt förändringsarbete presenterar vi 8 steg för förändring – Guide för inkludering av personer med funktionsnedsättning i bistånd och globalt utvecklingssamarbete. Här finns tips om perspektiv och metoder som ökar inkluderingen av personer med funktionsnedsättning i det internationella utvecklingssamarbetet.

Ta användning av de råd som fungerar i er organisation eller myndighet. Det styrs bland annat av hur ni som aktör för global utveckling jobbar med frågorna idag. Det viktiga är att ni antingen inleder eller arbetar vidare med att implementera funktionshinderperspektivet och öka samarbetet med, och insatserna för, personer med funktionsnedsättning.

Över en miljard människor, eller 15 procent av världens befolkning, beräknas leva med minst en form av funktionsnedsättning och upp emot 200 miljoner av dessa möter betydande funktionshinder i livet. Närmare 80 procent beräknas bo i låg- och medelinkomstländer.

Personer med funktionsnedsättning tillhör de fattigaste av de fattiga i världen. Det avgör till exempel tillgång till mat, utbildning och vård, men också hur katastrofer drabbar personer med funktionsnedsättning. Att inkludera ett funktionshinderperspektiv i samhällsutvecklingen skulle leda till att människor, i akut behov av att förbättra sin situation, också kan göra det.

En röd tråd som löper genom guidens åtta steg är att vi uppmuntrar dialog med funktionshinderrörelsen för att utveckla svenskt utvecklingssamarbete och bistånd. Det handlar om att anta nya perspektiv, men också om att genomföra verksamhet utifrån de gemensamma mål som vi har. Så varmt välkommen att höra av dig till oss! Tillsammans förändrar vi världen till det bättre.

MyRights vision: En värld där alla personer med funktionsnedsättning åtnjuter lika rättigheter och möjligheter till ett värdigt liv fritt från fattigdom i inkluderande samhällen.

Steg 1:

Höj kunskapen tillsammans

Ökad kunskap är ett kraftfullt verktyg i förändringsarbetet. När det gäller situationen för personer med funktionsnedsättning globalt krävs det dels en ökad medvetenhet och kunskap hos alla aktörer för global utveckling, dels en betydligt bättre insamling av fakta och statistik.

I en FN-rapport från 2017 konstaterades till exempel att många organisationer som arbetar för jämställdhet inte är medvetna om de särskilda utmaningar som flickor och kvinnor med funktionsnedsättning ställs inför.

Gör så här

- Delta på utbildningar om situationen globalt för personer med funktionsnedsättning.
- Arrangera seminarier och utbildningar om situationen globalt för personer med funktionsnedsättning inom ert expertområde. Samarbeta med funktionshinderrörelsen.
- Bygg på kunskapen – inkludera frågor om situationen för personer med funktionsnedsättning i datainsamling och utvärderingar.

Efterlysning: siffror och statistik

Det saknas statistik om global utveckling ur ett funktionsperspektiv, till exempel mätningar om hur resultaten från biståndsinsatser kommer personer med funktionsnedsättning till godo, och hur många av Sveriges internationella satsningar som har ett funktionshinderperspektiv idag. För att få fram relevanta siffror och statistik behöver Sveriges biståndsarbete inventeras mer. Brister i statistiken gäller nuläget men också vilka åtgärder som har haft effekt för situationen för personer med funktionsnedsättning. Som företrädare för MyRight uttryckte det i en debattartikel: Vi vill räknas in, och räknas med.

Fakta: Situationen i världen

- Över en miljard människor, eller 15 procent av världens befolkning, beräknas leva med minst en form av funktionsnedsättning och upp emot 200 miljoner av dessa möter betydande funktionshinder i livet.
- Närmare 80 procent av dem som lever med funktionsnedsättning beräknas bo i låg- och medelinkomstländer.
- Upp emot nio av tio barn som lever med funktionsnedsättning går inte i skolan.
- Barnadödligheten för barn med funktionsnedsättning kan ligga på hela 80 procent i länder där den genomsnittliga dödligheten för barn som ännu inte har fyllt fem år har sjunkit till under 20 procent.
- En av fem kvinnor i världen lever med minst en funktionsnedsättning.
- En av åtta män lever med minst en funktionsnedsättning.
- Fattigdom är en starkt bidragande faktor till funktionsnedsättning. Samtidigt har funktionsnedsättning en tendens att låsa fast människor i fattigdom. Familjer där någon eller flera lever med funktionsnedsättning löper ökad risk att leva i fattigdom.

Steg 2:

Anpassa mål och styrdokument

I arbetet för hållbar utveckling genom utvecklings-samarbete och bistånd borde insatser som förbättrar situationen för personer med funktionsnedsättning vara en självklarhet, eftersom de räknas till världens allra fattigaste, men så är inte fallet idag.

Det är avgörande att synliggöra vem som ska nås av planerade framsteg. I de tidigare Milleniemålen nämndes inte personer med funktionsnedsättning, vilket bidrog till att gruppen halkade efter i utvecklingen. Ett exempel är att andelen barn som går i skolan snabbt har ökat i världen, men att en majoritet av barn med funktionsnedsättning fortfarande inte gör det. Det krävs fler som bestämmer sig för att det här är en situation som måste förändras. Här tipsar vi om hur ni som aktör inom globala utvecklingssamarbeten kan inleda en prioritering av frågorna.

Gör så här

- Ta beslut om att prioritera ett funktionshinderperspektiv i ert arbete.
- Beskriv i era inriktningsdokument (vision, mål och policyer) hur funktionshinderperspektivet ska genomsyra verksamheten.
- Utgå från ställningstaganden och åtgärder i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) och Agenda 2030.
- Utveckla organisationens formuleringar om mänskliga rättigheter och Agenda 2030 i utåtriktat material, till exempel på hemsidan, till att omfatta önskad utveckling för personer med funktionsnedsättning.
- Använd anpassning av mål och styrdokument som ett startskott för att samlas kring frågorna i ledningen, bland förtroendevalda, medlemmar och personal: Presentera era beslut i olika interna forum och diskutera vad de innebär i praktiken.

Runt en miljard människor har lämnats utanför

Idag leder diskriminering och bristande tillgänglighet till sämre tillgång till hälsovård, rehabilitering, utbildning, arbetstillfällen samt färre stödinsatser från samhället för personer med funktionsnedsättning. Situationen varierar men är ett faktum i alla länder; personer med funktionsnedsättning löper ökad risk att bli fattiga och det gäller även deras anhöriga.

Fattigdom och diskriminering av personer med funktionsnedsättning har ett samband. Den som är fattig riskerar i högre grad än andra att få en funktionsnedsättning och en person med funktionsnedsättning riskerar i högre grad att bli fattig.

Fakta: FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning främjar, skyddar och säkerställer mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Konventionen stärker det skydd som personer med funktionsnedsättning redan har och visar på områden där det behövs åtgärder för att alla fullt ut och på jämlika villkor ska kunna nyttja sina rättigheter.

FN:s generalförsamling antog konventionen 2006 och den trädde i kraft i Sverige den 14 januari 2009. 163 stater har undertecknat och 181 stater ratificerat konventionen (maj 2020).

Steg 3:

Skapa full delaktighet på hemmaplan

I det här steget vill vi särskilt betona vikten av att prioritera resurser till arbetet med att implementera ett funktionshinderperspektiv i er verksamhet i Sverige. Det handlar bland annat om att öppna dörren för personer med funktionsnedsättning i beslutande organ som årsmöte och styrelse samt i personalstyrkan.

Att sopa rent framför er egen dörr, där det egna ansvaret är odiskutabelt, gör er som aktör mer redo att samspela med andra om funktionshinderfrågor, både utomlands och i Sverige.

Gör så här

- Arbeta med hur era visioner och mål på området ska omsättas i praktiken, anslå resurser i form av tid, ekonomi och planerad kunskapsinhämtning.
- Genomför en workshop om hur stegen i den här guiden kan appliceras i er verksamhet, både i Sverige och i det internationella utvecklingssamarbetet.
- Se över er rekryteringsprocess till tjänster, utbilda personalansvariga och fackliga representanter om funktionshinderfrågor.
- Se över rekrytering till förtroendeuppdrag, utbilda valberedningen.
- Förbered ett årsmöte tillgängligt för alla deltagare oavsett funktionalitet.

Fakta: Funktionsnedsättning och andra begrepp

Funktionsnedsättning innebär att en person har en nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning används termen, och därför har också MyRight valt att göra det.

Funktionsvariation beskriver en persons unika uppsättning förmågor och funktionssätt, oberoende av om detta innefattar funktionsnedsättningar. Utgångspunkten är individens samlade funktionsförmåga, i stället för enskilda funktionsnedsättningar eller de specifika svårigheter som orsakas av en viss funktions hinderande miljö.

Normbrytande funktionalitet är ett brott mot en norm som dikterar vad som anses vara majoritetens eller en "vanlig människas funktionalitet. Funktionalitet är något som kan variera från individ till individ och kontext till kontext. Det finns ett sätt att uppfatta funktionalitet som något stabilt och konkret när alla i själva verket fungerar olika.

Funktionshinder är de begränsningar och hinder som en person möter i relation till sin omgivning. Det är miljön eller omgivningen som är funktionshinder. Begränsningarna består framför allt av bristande tillgänglighet. En person kan inte ha ett funktionshinder, utan det är något som uppstår i samspel mellan en person med funktionsnedsättning och olika typer av hinder i miljön.

Steg 4:

Inkludera och samarbete

Vi vill uppmana alla aktörer för global utveckling att inkludera, konsultera och samarbeta med funktionshinderrörelsen. Efterfrågan på erfarenheter från personer med funktionsnedsättning borde vara skyhögt i det globala utvecklingsarbetet.

Men sanningen är att många forum inte är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det gäller både politiska instanser och civilsamhället. Ytterligare ett problem globalt är organisationer som gör sig till talespersoner för gruppen och hindrar personer med funktionsnedsättning att företräda sig själva.

Gör så här

- Samarbeta med funktionshinderrörelsen och personer med funktionsnedsättning i er verksamhet, det finns många beröringspunkter att utgå från i arbetet med att uppnå de globala hållbarhetsmålen.
- Samarbeta med organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning som också styrs av personer med funktionsnedsättning.
- Konsultera funktionshinderrörelsen om situationen för personer med funktionsnedsättning i era samarbetsländer.

Om funktionshinderrörelsen

Funktionshinderrörelsen är global. Med skilda förutsättningar organiserar sig personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga för att förbättra sina villkor i hela världen.

I många länder finns icke-diskriminerande lagstiftning och institutioner, men ändå kvarstår isolering och fattigdom. Genom att organisera sig kan personer med funktionsnedsättning bidra till att ändra på detta. Det kan vara organisationer där personer med samma funktionsnedsättning finner gemenskap och stärker varandra. Eller kvinnoorganisationer där kvinnor med samma eller olika funktionsnedsättningar samlas. Att samlas i paraplyorganisationer på olika nivåer är ett kraftfullt sätt att med en röst kunna påverka beslutsfattare och andra makthavare. Funktionshinderorganisationerna fyller en viktig roll för att representera och ställa krav.

Fakta: MyRight

MyRights medlemmar är alla svenska funktionshinderorganisationer. De flesta av MyRights projekt ägs av en eller flera partnerorganisationer i samarbetsländerna och en medlemsorganisation i Sverige. Partnerorganisationerna är också funktionshinderorganisationer. Utöver huvudkontoret i Sverige har MyRight sju landkontor i Bosnien Hercegovina, Nepal, Sri Lanka, Rwanda, Tanzania, Nicaragua och Bolivia.

Steg 5:

Inför tillgängliga arbetssätt

Tillgänglighet handlar om att beskriva hur väl en verksamhet fungerar för personer med funktionsnedsättning. Det gäller utformning av ute- och inomhusmiljöer, arbetsmiljö, produkter, tjänster och aktiviteter. Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet.

I steg 4 vill vi slå ett slag för tillgänglighetsarbetet, och tipsa om den kunskap och erfarenhet som finns samlad om tillgängliga arbetssätt.

Gör så här

- Inventera hur tillgängligheten ser ut i ert arbete idag, det gäller både arbetsplatser och föreningsliv.
- Sätt mål för era insatser för ökad tillgänglighet på arbetsplatser och i föreningsliv.
- Ta inspiration av checklistor för tillgänglighet (se nedan).
- För en dialog med målgrupperna för att få fördjupad förståelse.
- Etablera rutiner för att följa upp era insatser – komplettera skyddsronde med tillgänglighetsronde.
- Se över den fysiska miljön, implementera till exempel IT som fungerar för alla användare och utvecklare.
- Gör skriven information tillgänglig, bland annat genom att översätta er information till lättläst och se till att det kan läsas med skärmläsare.
- Skapa tillgängliga möten, föreläsningar och andra aktiviteter:
 - Förbered aktiviteter med full delaktighet; tillgång till teckenspråkstolk, ledsagare, skrivtolk, handlingar på flera medier och lättläst, tydlig information om tillgänglighet i lokaler och förtäring.
 - Att arbeta med tydliga programpunkter med beskrivning av innehåll, tidsangivelser samt information om paus underlättar för alla – särskilt för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
 - Bjud in personer med funktionsnedsättning som deltagare i publik och panel till aktiviteter.
 - Be deltagarna uppge i anmälan om de har några särskilda behov.

Checklistor

Myndigheten för delaktighet (MFD) har checklistor för tillgängliga mötesrum och arbetsplatser, bland annat checklista för tillgängliga konferenser, tillgänglig arbetsmiljö för personer som är döva, har nedsatt hörsel eller dövblindhet samt länkar till andra aktörers sidor.

Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har vägledning för digital tillgänglighet och användbarhet. Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) samlar fakta om lättläst svenska.

Arbetsmiljöverket har bland annat information om tillgängliga lokaler och arbetsutrymmen. Organisationen Funktionsrätt har en checklista för tillgängliga konferenser.

Det finns privata företag som utvärderar, utvecklar och utbildar i tillgänglighetsfrågor.

Steg 6:

Förtydliga funktionshinderperspektivet i program och projekt

I det här steget tar vi upp hur ni kan arbeta med ett funktionshinderperspektiv i er verksamhet för global utveckling. De flesta organisationer som arbetar med internationellt bistånd och utvecklingssamarbete har anledning att antingen introducera eller förtydliga funktionshinderperspektivet i sina projekt och program. Det gäller för alla moment som planering, budgetering, genomförande, rapportering och utvärdering och uppföljning. Personer med funktionsnedsättning ska kunna delta, bidra och dra nytta av insatsernas resultat.

Gör så här

- Utforma projekt enligt de fyra principerna delaktighet, icke-diskriminering, transparens och ansvarsutkrävande. Principerna beskrivs bland annat i MyRights rapport Empowered! i avsnittet Rights-Based-Approach – gör rätt från början.
- Inventera situationen för personer med funktionsnedsättning i era samarbetsländer, i samspel med funktionshinderrörelsen: hur ser lagstiftningen ut, hur är situationen i realiteten; vilka funktionshinder, utmaningar och framsteg finns.
- Kartlägg hur ni i projekt och program ska inkludera, konsultera och samarbeta med personer med funktionsnedsättning och funktionshinderrörelsen.
- Glöm inte att använda kunskap och erfarenheter som finns hos lokala organisationer.
- Säkerställ att projektets aktiviteter och dess resultat kommer personer med funktionsnedsättning till godo på lika villkor som andra i målgruppen.
- Budgetera för att inkludera personer med funktionsnedsättning i alla projektets delar.
- Säkerställ att reparationer och konstruktioner i era program är universellt utformade (se steg 7), att de följer internationell standard för universell utformning. Säkerställ också att alla mallar och uppföljningsverktyg är tillgängliga.
- Om aktuellt, använd FN:s permanenta samordningskommittées, IASC:s, riktlinjer för inkludering av personer med funktionsnedsättning i humanitära insatser.
- Glöm inte bort andra perspektiv, utöver att inkludera personer med funktionsnedsättning finns aspekter som gender, intersektionalitet, konfliktkänslighet med mera.

Diskriminering av personer med funktionsnedsättning

Historiskt sett har personer med funktionsnedsättning haft en lägre status i samhället än andra. I många länder blir personer med funktionsnedsättning än idag omyndigförklarade och kan inte ta del av sina rättigheter. Ibland registreras inte barn med funktionsnedsättning vid födseln. Kvinnor med funktionsnedsättning drabbas ofta av en dubbel diskriminering. Även i länder med en icke-diskriminerande lagstiftning förekommer det frekvent diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Steg 7:

Använd universella lösningar och dubbla spår

Här tar vi upp två viktiga begrepp i arbetet med inkludering av personer med funktionsnedsättning: universell utformning och dubbla spår.

Universellt utformade lösningar är en aspekt av hur samhället redan från början ordnas för alla. Det kan till exempel handla om att så många som möjligt kan öppna en burk eller förstå en text.

Dubbla spår är en benämning för att arbeta med universella lösningar kombinerat med riktade sär lösningar för den som berörs.

Gör så här

- Tänk efter före och använd universell utformning: att ordna nya miljöer, material och verksamhet så de i största möjliga utsträckning är tillgängliga för alla.
- Ha dubbla spår (twin track) när ni arbetar med inkludering av alla oavsett funktionalitet i projekt. Dubbla spår innebär att 1) inkludera ett funktionshinderperspektiv i all verksamhet (mainstreamed), 2) arbeta med riktade sär lösningar (targeted) för grupper och individer.

Mer om universell utformning

Syftet med universell utformning är att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället på lika villkor som andra. Det betyder en sådan utformning av miljöer, produkter och tjänster att så många som möjligt i så stor utsträckning som möjligt ska kunna använda dem, och då utan ytterligare anpassning.

Begreppet hör hemma på strukturell samhällsnivå till skillnad från individnivå. Tidigare benämning var funktionell design.

Sedan 2017 är universell utformning ett av målen för svensk funktionshinderpolitik, och begreppet ska förstärka vikten av tillgänglighet och användbarhet.

Steg 8:

Uppmärksamma att myndigheter är skyldighets- bärare

I länder som ratificerat Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har myndigheter på alla samhällsnivåer skyldighet att uppfylla konventionens åtaganden. Ska det sättas kraft bakom de åtaganden som Sverige, och majoriteten av världens länder, ställt sig bakom krävs det också individer och organisationer som ligger på och agerar blåslampa på myndigheter och ansvariga politiker.

Gör så här

Punkter för ansvariga myndigheter.

- Verkställ de krav som finns för funktionshinderpolitiken.
- Följ upp att funktionshinderperspektivet är inkluderat i det internationella utvecklingssamarbetet, både det som är utfört av myndigheter och av civilsamhället.
- Organisera samordning i frågorna mellan myndigheter.
- Se över er rekrytering ur ett funktionshinderperspektiv.
- Utöka inventeringen av funktionshinderperspektivet inom biståndsarbetet.
- Involvera funktionshinderorganisationer som MyRight och andra i planering, genomförande och uppföljning av insatser för global utveckling och Agenda 2030.
- Stöd funktionshinderrörelsen i sitt utvecklingsarbete med partnerskap och bistånd.
- Gör insatser för att lägga över ansvaret för rättigheter för personer med funktionsnedsättning på myndigheter i länder med svenskt biståndsarbete.
- Satsa på att öka kunskapen om situationen globalt för personer med funktionsnedsättning, särskilt i de regioner och länder där myndigheten har och stöder verksamhet.

Fyra arbetssätt

Offentlig verksamhet har fyra arbetssätt att arbeta utifrån när det gäller delaktighet för personer med funktionsnedsättning. De kan även vara till nytta för andra aktörer.

Myndigheten för delaktighet samlar kunskap om arbetssätten som omfattar:

- Arbeta mot befintliga brister i tillgängligheten
- Förebygga och motverka diskriminering
- Principen om universell utformning
- Individuella stöd och lösningar

De fyra arbetssätten är beroende av varandra.

Länksamling

På MyRight samlar vi länkar till information och checklistor som kan hjälpa aktörer för global utveckling att anta ett funktionshinderperspektiv i sin verksamhet. Länkarna finns även på myright.se och i den digitala versionen av 8 steg för förändring – Guide för inkludering av personer med funktionsnedsättning i bistånd och globalt utvecklingsamarbete.

Vill du bidra till länksamlingen? Hör av dig till oss på MyRight med tips, vi uppdaterar samlingen kontinuerligt.

Policy och strategi

FN:s strategidokument för inkludering av personer med funktionsnedsättning
<https://www.un.org/en/content/disabilitystrategy/>

Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), FN
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

Globala hållbarhetsmålen, FN
<https://www.globalamalen.se/>

Globala målen och Agenda 2030, svenska regeringens webbplats
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Information om CRPD och Agenda 2030 ur ett funktionshinderperspektiv, MyRight
<https://myright.se/faktabank/>

Rättighetsperspektivet i Sidas arbete
<https://www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/resurser/metod-och-verktyg/rattighetsperspektivet-i-sidas-arbete/>

Human rights based approach at Sida
<https://www.sida.se/English/partners/methods-materials/human-rights-based-approach-at-sida/rights-of-persons-with-disabilities/>

Katastrofhjälp

The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030, FN
<https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>

Agenda for Humanity, FN
<https://www.agendaforhumanity.org/>

Att arbeta med personer med funktionsnedsättning i forced displacement, UNHCR
<http://www.unhcr.org/4ec3c81c9.html>

Fakta om situationen globalt för personer med funktionsnedsättning

MyRight har rapporter med fakta, berättelser och ställningstaganden om bland annat situationen globalt för flickor och kvinnor med funktionsnedsättning
<https://myright.se/faktabank/informationsmaterial/>

Landspecifik information om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Sida
<https://www.sida.se/English/partners/methods-materials/human-rights-based-approach-at-sida/rights-of-persons-with-disabilities/>

Faktablad från om situationen för barn med funktionsnedsättning, UNICEF
<https://unicef.se/fakta/barn-med-funktionsnedsattning>

Rapport om rättigheter i Sverige för migranter med funktionsnedsättning, Disabled Refugees Welcome
<https://disabledrefugeeswelcome.se/wp-content/uploads/Vägar-mot-ömsesidig-integration-1.pdf>

Rapport om funktionshinderperspektivet i utvecklingsarbetet för global hållbarhet, CBM
https://www.cbm.org/fileadmin/user_upload/Publications/CBM-DID-TOOLKIT-accessible.pdf

Projekt och program

Humanitary Hands-on Tool (HHoT) är en app med tips om hur humanitära insatser kan göras tillgängliga och omfatta personer med funktionsnedsättning, CBM
<https://www.cbmun.org.uk/cbminaction/mobile-app-help-people-disabilities-emergencies/>

Introduktion till ett mainstreamat funktionshinderperspektiv i internationella utvecklingsprogram, CBM
https://www.cbm.org/fileadmin/user_upload/Publications/cbm_inclusion_made_easy_a_quick_guide_to_disability_in_development.pdf

Global Action on Disability (GLAD) har bland annat ett digitalt forum "Working groups" för tematiska diskussioner på områden som skola, sociala skyddsnet och humanitära insatser
<https://gladnetwork.net/>
<https://gladnetwork.net/network>

Riktlinjer för delaktighet för personer med funktionsnedsättning i humanitära insatser, FN:s permanenta samordningskommitté (IASC)
<https://interagencystandingcommittee.org/iasc-task-team-inclusion-persons-disabilities-humanitarian-action/documents/iasc-guidelines>

Inkludering av personer med funktionsnedsättning i EU-finansierat biståndsarbete
https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/2019-01_disability_inclusion_guidance_note.pdf

Inkludering av ett funktionshinderperspektiv i Världsbanksfinansierat utvecklingsarbete
<http://hpod.org/pdf/SAnalysisDis.pdf>

Strategi och handlingsplan för inkludering av personer med funktionsnedsättning, Internationella arbetsorganisationen (ILO)
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---ifp_skills/documents/genericdocument/wcms_370772.pdf

Global disability action plan 2014–2021: Better health for all people with disability, WHO
http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA67/A67_16-en.pdf?ua=1

Intersektionalitet

Information om ett nytt verktyg för analys av projekt, organisation, struktur och verksamhet ur ett gender- och funktionshinderperspektiv, CBM
<https://www.cbmun.org.uk/news/cbm-launches-disability-and-gender-analysis-tool/>

Lärdomar från ett projekt om humanitära insatser för äldre personer med funktionsnedsättning, CBM Storbritannien
<https://www.cbmun.org.uk/cbminaction/helping-humanitarian-organisations-include-older-disabled-people-age-disability-capacity-programme/>

Att inkludera barn med funktionsnedsättning i humanitära insatser, UNICEF
<http://training.unicef.org/disability/emergencies/index.html>

Tillgängliga rum och möten

Myndigheten för delaktighet har verktyg för arbetet med tillgänglighet och delaktighet. Här finns bland annat checklista för tillgängliga konferenser, tillgänglig arbetsmiljö för personer som är döva, har nedsatt hörsel eller dövblindhet samt länkar till andra aktörers sidor
<https://www.mfd.se/verktyg/>

Allergismart, Astma- och allergiförbundet
www.allergismart.se

Checklista för tillgängliga konferenser, Funktionsrätt
<https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2019/09/Checklista-tillgangliga-konferenser.pdf>

Checklista för tillgängliga möten och konferenser, från MFD
<https://www.mfd.se/verktyg/vagledning-for-en-tillganglig-verksamhet/checklista-for-tillgangliga-moten-och-konferenser/>

Information om tillgängliga lokaler, Arbetsmiljöverket
<https://www.av.se/inomhusmiljo/lokaler-och-arbetsutrymme/tillgangliga-lokaler/>

Medier och kommunikation

Vägledning för digital tillgänglighet och användbarhet,
Myndigheten för digital förvaltning (DIGG)
<https://webbriktlinjer.se/>

Kunskap om vad som gör texter lätta att läsa och att förstå
med fokus på information, Begripsam AB
<https://begripligtext.se>

Fakta om lättläst svenska, MTM
www.mtm.se/produkter-och-tjanster/lattlast/om-latta-texter

